

BOSNA I HERCEGOVINA

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice

STRATEGIJA **ZA PRIHVAT I INTEGRACIJU** **BH DRŽAVLJANA** **KOJI SE VRAĆAJU** **PO OSNOVU SPORAZUMA** **O READMISIJI**

i Akcioni plan za period
2015-2018. godina

Sarajevo, oktobar 2015. godine

Bosna i Hercegovina
Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice

S T R A T E G I J A
ZA PRIHVAT I INTEGRACIJU BH DRŽAVLJANA KOJI SE
VRAĆAJU PO OSNOVU SPORAZUMA O READMISIJI

i

Akcioni plan za period 2015–2018. godina

Sarajevo, oktobar 2015. godine

STRATEGIJA ZA PRIHVAT I INTEGRACIJU BH DRŽAVLJANA KOJI SE VRAĆAJU PO OSNOVU SPORAZUMA O READMISIJI

i

Akциони plan za period 2015–2018. godina

Izdavač:

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH

Radna grupa za izradu Strategije:

Dragana Kovač, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, predsjedavajuća; Abela Pobrić-Poturović, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, zamjenica predsjedavajuće; Ljubo Kuravica, Ministarstvo sigurnosti BiH, član; Šejla Habeš, Ministarstvo sigurnosti BiH, član; Amra Trnka, Ministarstvo civilnih poslova BiH, član; Slavica Grozdanić, Ministarstvo vanjskih poslova BiH, član; Olivera Stanišić, Granična policija BiH, član; Ševka Palo i Olja Lovrinović, Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica, član; Aleksandra Glamočanin-Vujić, Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske, član; Mitar Milić, Brčko Distrikt BiH, član; Edita Avdibegović, Udruženje "Vaša prava BiH", član; Davor Bunoza, Fondacija lokalne demokratije, član; Diana Ridić, Bosanskohercegovačka inicijativa žena (BHWI), član; Džennana Memišević-Panjeta, CRS, član; Enis Smajić, administrator projekta „Integrirani program podrške za reintegraciju povratnika po osnovu sporazuma o readmisiji“

U radu Radne grupe za izradu Strategije dali doprinos:

Mario Nenadić, pomoćnik ministrice za ljudska prava i izbjeglice BiH
Medžid Lipjankić, šef odsjeka u Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH
Vesna Vignjević, konsultantica na izradi Strategije
Sanela Imamović, direktorica programa CRS BiH

U izradi Strategije dali doprinos predstavnici institucija i organizacija:

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, Ministarstvo sigurnosti BiH, Ministarstvo vanjskih poslova BiH, Ministarstvo civilnih poslova BiH, Granična policija BiH, Ministarstvo finansija i trezora BiH, Direkcija za evropske integracije, Ured za zakonodavstvo Vijeća ministara BiH, Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica, Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske, Vlada Brčko Distrikta BiH, općine i gradovi u Federaciji BiH: Bihać, Bosanski Petrovac, Stari Grad Sarajevo, Goražde i Tuzla, općine u Republici Srpskoj: Novi Grad, Bileća, Kotor Varoš, Kostajnica i Foča, Fondacija lokalne demokratije, Udruženje "Vaša prava BiH", Bosanskohercegovačka inicijativa žena (BHIZ)

Izradu Strategije podržali:

Vlada Švicarske i Vlada Liechtensteina, finansijska podrška
Catholic Relief Services – United States Conference of Catholic Bishops, kojeg zastupa misija CRS-a u Bosni i Hercegovini, finansijska i administrativno-tehnička podrška

Lektor: Rade Marković

Dizajn: Damir Karahasanović

Štampa: Best Pro d.o.o. Sarajevo

Tiraž:

140 kom. na bosanskom jeziku
60 kom. na hrvatskom jeziku
100 kom. na srpskom jeziku
100 kom. na engleskom jeziku

SADRŽAJ

1. UVOD.....	4
2. ANALIZA STANJA U OBLASTI PRIHVATA I INTEGRACIJE DRŽAVLJANA BiH KOJI SE VRAĆAJU U BiH PO OSNOVU SPORAZUMA O READMISIJI	5
2.1. Međunarodni pravni okvir	6
1.3. Migracije državljana BiH.....	9
1.4. Osjetljive grupe povratnika po osnovu sporazuma o readmisiji	10
1.5. Trenutno stanje u oblasti prihvata i integracije povratnika.....	11
3. PREGLED DOSADAŠNJIH REZULTATA NA PODRUČJU READMISIJE I PRIHVATA	15
3.1. Ustavnopravni okvir.....	15
3.2. Institucionalni okvir	16
3.3. Postignuti rezultati na prihvatu povratnika po sporazumu o readmisiji	18
4. OČEKIVANI REZULTATI	18
5. STRATEŠKI I SPECIFIČNI CILJEVI	21
5.1. Strateški cilj	22
5.2. Specifični cilj 1	22
5.3. Specifični cilj 2	22
5.4. Specifični cilj 3	22
5.5. Specifični cilj 4	23
5.6. Specifični cilj 5	23
AKCIONI PLAN 2015–2018. GODINA	25
ANEKS 1. Tok koordinacije institucija i organizacija u sistemu prihvata i integracije readmisiranih povratnika	34

1. UVOD

Potpisivanje i provođenje sporazuma o readmisiji, odnosno ponovnom prihvatu osoba koje nemaju dozvolu boravka jedna je od obaveza Bosne i Hercegovine predviđena Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju između evropskih zajednica i njihovih država članica i BiH, kao osnove za kontrolu i sprečavanje ilegalnih migracija. Sporazumi o readmisiji predstavljaju značajan instrument politike povratka migranata i tražilaca azila iz evropskih zemalja kojima se definiraju obaveze država potpisnica u ponovnom prihvatu svojih državljana. Jedan od načina na koji BiH može ispuniti obaveze koje je prihvatila Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju i sporazumima o readmisiji je održiva integracija povratnika kao najvažnija karika u lancu kontrole migracija. Pod održivom integracijom povratnika podrazumijeva se efikasna politika države čiji je cilj da se povratnici integriraju na efikasan, održiv i dugoročan način u društvo, uz puno uvažavanje njihovih prava.

Vijeće ministara BiH je na svojoj 99. sjednici održanoj 24. septembra 2009. godine donijelo Odluku o usvajanju Strategije za reintegraciju povratnika po sporazumu o readmisiji, čime je pored ranije navedenih ispunjena i jedna od obaveza utvrđenih mapom puta prema ukidanju viznog režima za BiH¹. Strategijom je predviđen niz aktivnosti usmjerenih na ponovnu integraciju povratnika koje su trebale rezultirati smanjenjem sekundarnih migracija kao suštinskog cilja sporazuma o readmisiji. Proces izrade Strategije, nažalost, nije bio praćen sveobuhvatnim konsultativnim procesom koji bi podrazumijevao dovoljan broj konsultacija, strateških radionica, međusektorskih rasprava, kao ni konsultacija sa nižim nivoima vlasti. Kao rezultat, Strategija jeste usvojena, ali je njena implementacija ostala upitna. I pored jasne vizije, nepostojanje jasnog strateškog plana, nepostojanje analize postojećeg stanja, nedostatak relevantnih statističkih podataka te izostanak definiranog institucionalnog okvira koji bi uključivao lokalnu samoupravu kao ključnog aktera u definiranju i realizaciji strateških ciljeva u ovoj oblasti rezultirali su izostankom implementacije ove strategije i pet godina nakon njenog donošenja.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH (u daljem tekstu: MLJPI) započelo je aktivnosti na implementaciji projekta „Integrirani program podrške za reintegraciju povratnika po osnovu sporazuma o readmisiji“, u okviru kojeg je planirana izrada nove strategije za integraciju povratnika po osnovu sporazuma o readmisiji sa akcionim planom za period 2015–2018. godina. Osnovni cilj izrade nove strategije je bio anulirati postojeće manjkavosti i razviti strukturu koja će omogućiti njenu punu provedivost, što je na prvom mjestu uključivalo definiranje aktivnosti neophodnih za realizaciju strateških ciljeva i utvrđivanje nosilaca tih aktivnosti. Strategijom se, također, željela postaviti osnova održive integracije povratnika s posebnim fokusom na utvrđivanje njihovih potreba u cilju pune socijalne uključenosti uz utvrđivanje preduslova za adekvatan pristup procesu povratka i integracije građana BiH na svim nivoima kroz jačanje institucionalnog okvira, efikasnog procesa asistencije, edukacije i uspostavljanja sistema praćenja realizacije Akcionog plana za njeno provođenje.

Ova strategija je rezultat šestomjesečnog rada Radne grupe

¹ Dokument Evropske komisije „Mapa puta za liberalizaciju viznog režima u BiH“, predstavljen 5. juna 2008. god.; *Blok 2: Ilegalna migracija uključujući readmisiju*

² uz stručnu i finansijsku pomoć Državnog sekretarijata za migracije Švicarske i Catholic Relief Services (CRS). Rad Radne grupe se zasniva na metodologiji koja je podrazumijevala utvrđivanje pitanja kojima se Strategija treba baviti, prikupljanje i analizu informacija o utvrđenim problemima u saradnji s nadležnim institucijama i službama svih nivoa vlasti, utvrđivanje aktera koji trebaju biti uključeni u njenu realizaciju, definiranje strateških ciljeva i plana mjera za njihovu realizaciju. U toku rada Radna grupa je vodila računa o tome da problemi sa kojima se suočavaju povratnici zahtijevaju punu uključenost svih relevantnih institucija, organa lokalne uprave, kao i nevladinih organizacija. Kako bi se ovo postiglo, održan je niz sastanaka Radne grupe, organizirani su tematski okrugli stolovi, izvršene međusektorske konsultacije i konsultacije sa nižim nivoima vlasti. Činjenica da su u radu Radne grupe učestvovali predstavnici nadležnih ministarstava i službi svih nivoa vlasti omogućila je razmjenu iskustava i mišljenja, što je doprinijelo realnijem sagledavanju svih utvrđenih problema, kao i kvalitetnijem definiranju strateških ciljeva i mjera za njihovu realizaciju.

Osnovni principi na kojima se zasniva ova strategija odnose se na zakonitost i vladavinu prava, poštovanje osnovnih ljudskih prava i sloboda, međuinstitucionalnu saradnju, poštovanje međunarodnih standarda, transparentnost i javnost rada.

Kada je u pitanju struktura Strategije, ona je koncipirana tako da obuhvata analizu svih pitanja od značaja za integraciju readmisiranih povratnika, pregled dosadašnjih rezultata u području readmisije i prihvata, definiranje strateških ciljeva, opis mjera i aktivnosti neophodnih za njihovu realizaciju, kao i jasnu dodjelu nadležnosti za sve predviđene aktivnosti, okvirni finansijski plan i odrednice značajne za uspostavu efikasnog sistema za monitoring i evaluaciju.

Očekuje se da će realizacija mjera i aktivnosti definiranih ovom strategijom rezultirati uspostavom adekvatnog pristupa procesu povratka i integracije povratnika po osnovu sporazuma o readmisiji, kao i smanjenim brojem sekundarnih migracija. Ovi se rezultati trebaju ostvariti kroz:

- a) izgradnju i jačanje institucionalne, zakonodavne i administrativne strukture neophodne za reguliranje pitanja integracije povratnika;
- b) pružanje adekvatne asistencije povratnicima po pitanju pristupa pravima;
- c) značajno uključivanje lokalnih zajednica u provođenje mjera i aktivnosti na planu integracije povratnika;
- d) uspostavu efikasnog sistema monitoringa i evaluacije.

2. ANALIZA STANJA U OBLASTI PRIHVATA I INTEGRACIJE DRŽAVLJANA BiH KOJI SE VRAĆAJU U BiH PO OSNOVU SPORAZUMA O READMISIJI

² Članovi Radne grupe: Ministarstvo vanjskih poslova BiH, Ministarstvo civilnih poslova BiH, Ministarstvo sigurnosti BiH, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, Granična policija BiH, Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske, Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica, Odjeljenje za raseljena lica, izbjeglice i stambena pitanja Vlade Brčko Distrikta BiH, Fondacija lokalne demokratije, Udruženje „Vaša prava BiH“ i Fondacija „Bosanskohercegovačka inicijativa žena“, Catholic Relief Services (CRS)

2.1. Međunarodni pravni okvir

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između evropskih zajednica i njihovih država članica i BiH³ potpisan je 16. juna 2008. godine i predstavlja međunarodni ugovor čije se odredbe, u odnosu na domaće zakonodavstvo, direktno primjenjuju. U Glavi VII ovog sporazuma pod nazivom „Pravda, sloboda i sigurnost“, članom 81 „Sprečavanje i kontrola ilegalne imigracije; ponovni prihvrat (readmisija)“ utvrđena je obaveza BiH da prihvati sve svoje državljane koji nelegalno borave na teritorijama država članica EU, da im osigura odgovarajuće identifikacione dokumente i pruži potrebne administrativne olakšice. BiH se obavezuje da će zaključivati sporazume o readmisiji kojima će utvrditi postupke ponovnog prihvata svojih državljana.

Sporazum između BiH i Evropske zajednice o readmisiji osoba koje borave bez dozvola⁴ potpisan je u Briselu 18. septembra 2007. godine, a stupio je na snagu 1. januara 2008. godine i predstavlja osnovni pravni instrument kojim se uređuju pitanja readmisije u kontekstu odnosa sa EU. Ovim sporazumom BiH se obavezala da će ponovo prihvatiti svoje državljane koji ne ispunjavaju uslove boravka na teritoriji države koja podnosi zahtjev za readmisiju. Značajno je naglasiti da Sporazum poštuje prava, obaveze i odgovornosti koji proistječu iz međunarodnog prava, što podrazumijeva da svaki slučaj povratka mora biti u skladu s međunarodnom zaštitom i poštovanjem ljudskih prava povratnika. Sporazum predviđa zaključivanje protokola o njegovoj primjeni sa svakom zemljom članicom EU kojima se definiraju određena tehnička pitanja, kao što su utvrđivanje nadležnih organa, graničnih prelaza za predaju i prihvrat osoba, modaliteti povratka po ubrzanom postupku i sl. BiH je do sada potpisala provedbene protokole sa Estonijom, Maltom, Austrijom, Bugarskom, Mađarskom, Češkom Republikom, Danskom, Rumunijom, Njemačkom, zemljama Beneluksa (Belgija, Holandija, Luksemburg) i Irskom.

Pored Sporazuma o readmisiji sa Evropskom zajednicom, BiH ima bilateralne sporazume o readmisiji i provedbene protokole sa sljedećim državama koje nisu u sastavu EU: Moldavija, Norveška, Švajcarska, Lihtenštajn, Srbija, Crna Gora, Makedonija, Turska i Albanija.

Odlukom o ukidanju viza za državljane BiH (bezvizni režim), koju je donijelo Vijeće ministara unutrašnjih poslova EU 15. decembra 2010. godine, sporazumi o readmisiji dobijaju svoj puni značaj. Naime, ovom odlukom s jedne strane BiH ispunjava uslove za članstvo u EU, dok s druge strane njena zloupotreba znači izazov za institucije BiH koje su uključene u proces povratka državljana BiH koji su zatečeni u ilegalnom boravku i zahtijeva punu implementaciju sporazuma o readmisiji, a time i suzbijanje ilegalne migracije.

Međunarodni instrumenti za zaštitu ljudskih prava čije su odredbe obavezujuće za BiH, a koje su naročito uzete u obzir kod definiranja mjera i aktivnosti za održivu integraciju su:

- a) Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima (1948) je dokument koji daje prvi katalog ljudskih prava i koji i danas predstavlja izvor međunarodnog običajnog prava. Od posebnog značaja za migrante je odredba ove deklaracije koja garantira pravo na azil, odnosno proklamira da svako ima pravo da traži i uživa utočište od proganjanja u drugim zemljama.
- b) Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (1966) sadrži skup prava značajnih za sve, pa tako i za migrante, a one koje su od posebnog značaja za

³ „Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori“, broj 10/08

⁴ „Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori“, broj 13/07

readmisirane povratnike sadržane su u odredbama koje se odnose na pravo djeteta na upis u matične knjige te pravo na pristup javnim službama.

- c) Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (1966) nabraja prava čije osiguranje zavisi od ekonomske moći države i nije ih lako osigurati, ali obavezuje države da preduzmu odgovarajuće mjere do maksimuma raspoloživih resursa kako bi postigle njihovu punu realizaciju. Tu su prije svega pravo na socijalno osiguranje, pravo na odgovarajući životni standard, pravo na zdravlje i pravo na obrazovanje.
- d) Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije (1965) zabranjuje diskriminaciju među ljudima i zahtijeva od država da preduzmu sve neophodne mjere za prevenciju i ukidanje svih oblika rasne diskriminacije. Ovom se konvencijom osiguravaju pravo na napuštanje i povratak u svoju zemlju, pravo na državljanstvo, prava na rad, stan, socijalno osiguranje i obrazovanje.
- e) Konvencija o pravima djeteta (1989) sadrži prava osoba mlađih od 18 godina i obavezuje državu da preduzme sve zakonske, administrativne, socijalne i obrazovne mjere radi zaštite djeteta od svih oblika fizičkog ili mentalnog nasilja, povreda ili zloupotrebe, zanemarivanja ili nemarnog odnosa, maltretiranja ili eksploatacije. Između ostalih prava, država je u obavezi da osigura alternativnu brigu za dijete privremeno ili stalno lišeno svog porodičnog okruženja, kao i da mu osigura adekvatno obrazovanje.
- f) Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom (2006) garantira puno i jednako uživanje svih ljudskih prava osoba sa invaliditetom i promovira poštovanje njihovog dostojanstva. U tom smislu, država ugovornica je obavezna da usvoji odgovarajuće zakonodavne, administrativne i druge mjere neophodne kako bi se osigurala ravnopravnost i nediskriminacija osoba sa invaliditetom.
- g) Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (1950) uspostavlja standarde zaštite ljudskih prava u okviru Vijeća Evrope i navodi osnovna prava i slobode koja se odnose na sve osobe, a kada su u pitanju migranti, naročit značaj imaju odredbe koje se odnose na zabranu diskriminacije te odredbe protokola donesenih uz konvenciju koje se odnose na pravo na obrazovanje, slobodu kretanja te opću zabranu diskriminacije.
- h) Revidirana Evropska socijalna povelja (1966) obavezuje države potpisnice da osiguraju građanima osnovna ekonomska i socijalna prava koja, uz izuzetak onih koje BiH nije ratificirala, podrazumijevaju pravo djece i mladih na zaštitu, pravo na socijalnu i zdravstvenu zaštitu, pravo porodice na socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu te pravo starih osoba na socijalnu zaštitu.

Pored ranije navedenih dokumenata, pravni okvir EU podrazumijeva niz akata koji se tiču saradnje unutar EU, a koji se direktno ili indirektno odnose na državljane BiH bez dozvole boravka. BiH, kao potencijalni kandidat za članstvo u EU, uzima u obzir ove dokumente prilikom definiranja svojih politika i strateških prioriteta.

Evropski pakt o imigraciji i azilu – Pakt je usvojen od strane Vijeća Evrope 15. oktobra 2008. godine s ciljem ostvarenja zajedničke imigracione politike i politike azila. Dio ovog dokumenta koji se odnosi na pitanja useljavanja bavi se i pitanjem kontrole nezakonitog useljavanja kroz omogućavanje nezakonitim useljenicima da se vrate u zemlju porijekla ili u tranzitnu zemlju i uspostavljanje partnerskih odnosa s državama iz kojih imigranti dolaze.

Stokholmski program 2011–2014 – Program Evropskog vijeća pod nazivom „Prostor slobode, sigurnosti i pravde“ usvojen je u decembru 2009. godine i predstavlja višegodišnji program podijeljen na šest tematskih cjelina, a tematska cjelina 5 „Evropa odgovornosti, solidarnosti i partnerstva u oblasti azila i migracija“ posebno je važna za zemlje Zapadnog

Balkana jer sadrži mjere koje čine dio politike prema državama potencijalnim kandidatima za članstvo. Jedan od ciljeva ove tematske cjeline odnosi se na smanjenje broja ilegalnih migranata i pružanje adekvatne i ujednačene zaštite azilantima.

Direktiva 2008/115/EZ („Direktiva o vraćanju“) Evropskog parlamenta i Vijeća od 16. decembra 2008. godine navodi zajedničke standarde i postupke za vraćanje državljana trećih zemalja čiji je boravak nezakonit. Prema Direktivi, osobi je nakon odluke o iseljenju omogućeno da se u periodu od 7 do 30 dana pripremi za dobrovoljni povratak s tim da taj period može, u izuzetnim slučajevima, biti produžen. Ukoliko nakon isteka vremena određenog za dobrovoljni povratak osoba ne napusti zemlju, odnosno EU, izdaje se odluka o prisilnom iseljenju, koja može uključivati i kaznu zabrane ulaska u dotičnu zemlju i do pet godina.

Direktiva Vijeća 2001/40/EZ od 28. maja 2001. godine o uzajamnom priznavanju odluka o protjerivanju državljana trećih država obuhvata odluke država članica koje se odnose na protjerivanje u slučaju da je ulazak ili boravak stranaca, tj. državljana trećih država, nezakonit u smislu propisa države članice.

Direktiva Vijeća 2003/110/EZ od 25. novembra 2003. godine o uzajamnoj pomoći u slučajevima tranzita u svrhe udaljavanja vazdušnim putem utvrđuje procedure prisilnog udaljavanja vazdušnim putem u svrhu okončanja nezakonitog boravka državljana trećih zemalja.

Odluka Vijeća 2004/191/EZ od 23. februara 2004. godine kojom se utvrđuju kriteriji za naknade zbog finansijskih neravnoteža nastalih primjenom Direktive 2001/40/EZ uređuje pitanje podjele finansijskog tereta saradnje između država članica pri protjerivanju državljana trećih zemalja u slučaju da se protjerivanje ne može provesti na trošak dotičnih državljana treće zemlje. S ciljem osiguranja punog poštovanja ljudskog dostojanstva u slučaju protjerivanja ili udaljavanja, ova direktiva predviđa naknadu troškova prevoza, administrativnih troškova, troškove smještaja i liječenja.

Rezolucija Evropskog parlamenta o položaju maloljetnika bez pratnje u EU od 12. avgusta 2013. godine poziva Evropsku komisiju na uspostavljanje strateških smjernica koje bi sadržavale uslove koji se moraju ispuniti prije povratka maloljetnika, a koji bi poštovali dobrobit djeteta. U Rezoluciji se naglašava da nikako nije moguće donijeti odluku o vraćanju maloljetnika ako to nije u njegovu korist ili ako predstavlja prijetnju za njegov život, fizičko i duševno zdravlje, njegovu dobrobit, sigurnost, njegova osnovna prava ili osnovna prava njegove porodice, te da se moraju u potpunosti uzeti u obzir i ocijeniti individualne okolnosti svakog maloljetnika. Takođe, podsjeća da je odluku o vraćanju moguće donijeti samo ako je utvrđeno da će u zemlji povratka za maloljetnika vrijediti sigurne, konkretne i prilagođene odredbe kojima će se poštovati njegova prava i koje će biti povezane s mjerama integracije u državi povratka. S tim u vezi, rezolucija potiče države članice da u svrhu omogućavanja sigurnog povratka djece uspostave dogovore o saradnji i praćenju sa zemljama porijekla i tranzitnim zemljama, s nevladinim, lokalnim i međunarodnim organizacijama, te da osiguraju zaštitu i integraciju maloljetnika nakon njihovog povratka.

Strategija Evropa 2020.⁵ iz 2010. godine kao jedan od ciljeva ima i borbu protiv siromaštva koja je iskazana kroz inicijativu „Evropska platforma za borbu protiv siromaštva“ koja za cilj

⁵ Evropska strategija za pametan, održiv i uključiv rast – Evropa 2020., mart 2010. god.

ima da se osigura ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija i ojača svijest o osnovnim pravima siromašnih radi ostvarenja mogućnosti za život u dostojanstvu i aktivno učešće u društvu. Putem ove inicijative zemlje članice se obavezuju da će promovirati kolektivnu i individualnu odgovornost svih u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti, provesti mjere koje su primjerene specifičnoj situaciji određenih ugroženih grupa (kao što su porodice sa jednim roditeljem, starije žene, manjine, Romi, invalidi, beskućnici), izgraditi svoje sisteme socijalne sigurnosti i na taj način osigurati primjerenu finansijsku podršku, kao i pristup zdravstvenoj zaštiti.

Evropska platforma protiv siromaštva i socijalne isključenosti: Evropski okvir za socijalnu i teritorijalnu koheziju⁶ postavlja okvir za postizanje ciljeva EU vezanih uz smanjenje siromaštva i socijalne isključenosti za najmanje 20 miliona osoba do 2020. godine i dio je „Strategije Evropa 2020.“ za pametan, održiv i uključiv rast. Ključne aktivnosti ove platforme uključuju, između ostalog, poboljšani pristup marginaliziranim i socijalno isključenim grupama, zaposlenju, socijalnoj sigurnosti, zdravstvu, stanovanju i obrazovanju, kao i bolje korištenje fondova EU za podršku socijalnom uključivanju i suzbijanju diskriminacije. Poseban zadatak država članica prema ovom dokumentu jeste definiranje i realizacija mjera koje su usmjerene na posebne grupe, među kojima se izdvajaju Romi, porodice s jednim roditeljem, starije osobe, osobe sa invaliditetom i beskućnici.

1.3. Migracije državljana BiH

Bosna i Hercegovina je područje sa znatnim kretanjem populacije kako u zemlji, tako i van zemlje, a razlozi tih kretanja su počivali na političkim, religijskim, nacionalnim, ekonomskim i demografskim okolnostima. Od 1965. godine kada se bilježi povećanje migracija pa do danas, razlozi za migracije su varirali tako da su u periodu između šezdesetih i kasnih osamdesetih godina migracije stanovništva najviše bile pod utjecajem ekonomskih faktora, dok su u periodu poslije 1992. godine ljudi uglavnom odlazili zbog ratnih sukoba, a nakon 1995. godine zbog poslijeratnih posljedica. Kao rezultat oružanih sukoba 1992–1995 došlo je do najveće emigracije stanovništva BiH koja se ikad desila, kada je oko polovine prijeratne populacije bilo prisiljeno da napusti svoje domove. Građani BiH danas migriraju prema razvijenim zapadnoevropskim zemljama u potrazi za boljim životnim prilikama zbog nezadovoljavajućeg životnog standarda i nedostatka zaposlenja u svom mjestu prebivališta. Ekonomija BiH i njen spori razvoj tokom posljednjih godina imaju značajan utjecaj na odluku građana da napuste zemlju i potraže bolje prilike i zaposlenje u drugim državama. U prilog ovoj činjenici ide podatak da je stopa siromaštva u zemlji oko 18% dok je stopa nezaposlenosti, prema standardima mjerenja Međunarodne organizacije rada (ILO) 28%.⁷

U BiH ne postoje precizni podaci o broju njenih građana koji su otišli u inostranstvo i onih koji se vraćaju. Sporazum o readmisiji BiH i EU i bilateralni sporazumi sa državama van EU djelimično omogućavaju uspostavljanje odgovarajuće statistike, ali još uvijek nije uspostavljen odgovarajući mehanizam za prikupljanje relevantnih podataka o readmisiranim povratnicima na osnovu kojeg bi se uspostavila odgovarajuća baza podataka. Kao rezultat potrebe da se uspostavi mehanizam za prikupljanje statističkih podataka o migracijama nastao je Migracioni profil Bosne i Hercegovine koji daje uvid u ključne trendove u oblasti migracija i sadrži, između ostalog, i podatke o povratku neregularnih migranata. Prema podacima

⁶ Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – The European Platform against Poverty and Social Exclusion: A European framework for social and territorial cohesion, December 2010.

⁷ Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi 2013.

Ministarstva sigurnosti BiH i Granične policije BiH, broj državljana BiH za koje je odobren prihvata po osnovu sporazuma o readmisiji se postepeno povećava, od 200 u 2009. godini do 397 u 2013. godini⁸. Ovi podaci, kao i evropski statistički podaci, pokazuju da se migracije građana BiH prema zapadnim zemljama nastavljaju i ponavljaju bez obzira na primjenu sporazuma o readmisiji te da se, shodno tome, može očekivati povećanje broja povratnika po osnovu readmisije. Evidencija Ministarstva sigurnosti BiH, sadržana u donjoj tabeli, pokazuje broj državljana BiH za koje je odobren ponovni prihvata na osnovu zahtjeva za readmisiju ili na osnovu najave o povratku kada povratnici posjeduju valjane putne dokumente i upućuje na mogući trend u oblasti povratka po readmisiji.

	Država	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	UKUPNO
1.	Švajcarska	131	138	89	104	114	576
2.	Njemačka	17	28	18	41	75	179
3.	Hrvatska	27	21	11	34	31	124
4.	Belgija			2	24	70	96
5.	Austrija	9	10	15	15	24	73
7.	Finska				65		65
6.	Švedska				14	50	64
9.	Slovenija	6	6	5	1	9	27
8.	Francuska		1		9	7	17
11.	Holandija	10	2	1	2	1	16
10.	Španija				4	6	10
13.	Mađarska			1	5		6
14.	Danska		3	1		1	5
16.	Crna Gora					5	5
15.	Srbija		2		1	1	4
12.	Italija					3	3
17.	Češka Republika		1				1
18.	Egipat		1				1
19.	Makedonija						
	UKUPNO	200	213	143	319	397	1.272

1.4. Osjetljive grupe povratnika po osnovu sporazuma o readmisiji

Povratnici po osnovu sporazuma o readmisiji ne pripadaju jednoj homogenoj grupi, što bi omogućilo da se realno procijene njihove potrebe i, s tim u vezi, vrsta i obim neophodnih intervencija. Na osnovu dosadašnjih iskustava u prihvatu readmisiranih povratnika uočeno je više grupa koje su, bez adekvatne asistencije, posebno pogođene socijalnom isključenošću i siromaštvom, kao što su osobe sa invaliditetom, hronični bolesnici, osobe s duševnim smetnjama, maloljetnici i djeca bez roditeljske pratnje te Romi. Činjenica da se veliki broj ovih osoba vraća pod prisilom predstavlja dodatni rizik kada je u pitanju zaštita njihovih ljudskih prava.

Romi su, zbog slabe obrazovanosti, neuključenosti u formalne oblike rada, specifičnog načina života i drugih karakteristika u većoj ili manjoj mjeri marginalizirani ekonomski, prostorno, kulturološki i politički. Ovo utječe na lošiji kvalitet njihovog života po pitanju obrazovanja,

⁸ Migracioni profil BiH za 2013. godinu

zdravstvene i socijalne zaštite i zapošljavanja u odnosu na ostatak populacije. I pored toga što država, usvajanjem strategije za rješavanje problema Roma i akcionih planova iz oblasti obrazovanja, zapošljavanja, zdravstvene zaštite i stambenog zbrinjavanja, ulaže napore da poboljša život romske populacije, veliki broj Roma migrira prema zapadnoevropskim zemljama u potrazi za boljim životom.

Osobe sa invaliditetom kojima je potrebna pomoć drugih osoba nemaju status osobe s posebnim potrebama, čime su isključene iz sistema socijalne pomoći i izložene diskriminaciji. Ukoliko nisu u radnom odnosu, ne ostvaruju prava iz oblasti zdravstvene zaštite i ne mogu dobiti pomoć u okviru specijaliziranih ustanova, čemu doprinosi i nedostatak koordinacije između sistema zdravstvene zaštite i sistema socijalne pomoći.

Osobe sa zaraznim, prenosivim i hroničnim bolestima i osobe s mentalnim oboljenjima su najčešće ovisnici o psihoaktivnim supstancama i njihovo stanje zahtijeva specijaliziranu medicinsku intervenciju koja se može dobiti samo u određenim specijaliziranim ustanovama. Problem predstavlja to što se liječenje koje je započeto u inostranstvu često ne može nastaviti na adekvatan način po povratku u zemlju zbog nedostatka potrebnih lijekova, problema u prenosu medicinske dokumentacije koja daje uvid u zdravstveno stanje povratnika te promjene ljekara i uslova u kojima se povratnik liječio. Kod osoba sa zaraznim i prenosivim bolestima problem je u njihovoj hospitalizaciji, smještaju u prihvatne centre i druge ustanove zbog nemogućnosti provođenja adekvatnog medicinskog tretmana. Pored toga, javljaju se i poteškoće u prihvatanju i integraciji takvih osoba u zajednicu zbog istih razloga kao i kod hroničnih bolesnika.

Maloljetnici i djeca bez roditeljskog staranja zahtijevaju posebnu pažnju i preduzimanje odgovarajućih intervencija, kao i angažman specijaliziranih službi. U slučajevima zahtjeva za readmisiju maloljetnog državljanina BiH koji je bez pratnje ili je osoba s posebnim potrebama, nadležne institucije na državnom nivou preduzimaju neophodne mjere putem Sektora za imigraciju u okviru Ministarstva sigurnosti BiH koji podnosi MLJPI-u zahtjev za osiguranje privremenog zbrinjavanja s ciljem osiguranja specifičnih uslova neophodnih za adekvatan prihvata maloljetnika ili osobe s posebnim potrebama, dok MLJPI koordinira aktivnosti na adekvatnom prihvatu ovih osoba sa nadležnim centrima za socijalni rad. Detaljno postupanje u navedenim slučajevima ova dva državna ministarstva regulirano je *Protokolom o saradnji i načinu razmjene informacija za reintegraciju državljanina BiH prihvaćenih po sporazumima o readmisiji*. Međutim, niži nivoi vlasti bi morali osigurati punu integraciju ove kategorije povratnika kroz donošenje mjera neophodnih za njihovu obrazovnu integraciju, psihosocijalni i zdravstveni razvoj, što se posebno odnosi na djecu koja su u postupku povratka po readmisiji trajno ili privremeno odvojena od roditelja ili staratelja.

1.5. Trenutno stanje u oblasti prihvata i integracije povratnika

Sporazumima o readmisiji nije propisana odgovornost države za integraciju povratnika niti je predviđeno da se prilikom implementacije sporazuma moraju uvažavati socijalni aspekti integracije povratnika u cilju njihovog održivog povratka. Nedostatak koordinacije i razmjene informacija između zapadnih zemalja i BiH predstavlja prepreku u uspostavljanju adekvatne registracije povratnika i razumijevanju njihovih potreba. Često zapadne zemlje ne daju informacije o osobama koje su, naprimjer, hronični bolesnici, osobe koje se ne mogu same starati o sebi, djeca bez pratnje roditelja ili porodice sa jednim roditeljem. Nedostatak ovih informacija otežava adekvatno planiranje i organiziranje njihovog prihvata u BiH. S druge strane, domaće institucije u čijoj su nadležnosti oblasti obrazovanja, zapošljavanja, socijalne i zdravstvene zaštite nisu, kao ni lokalne zajednice, adekvatno informirane o procesu

readmisije, zbog čega često izostaje odgovarajuća asistencija povratnicima. Nedostatak institucionalnih kapaciteta koji bi omogućili da nadležne institucije i službe pruže efikasnu asistenciju povratnicima po sporazumu o readmisiji, naročito kada su u pitanju posebno osjetljive grupe koje trebaju specifičnu vrstu asistencije, predstavlja jedan od ključnih problema za uspješnu integraciju povratnika. I pored relativno izgrađenog institucionalnog okvira za reguliranje pitanja iz oblasti readmisije i djelimično prihvata povratnika, nije se nastavilo sa jačanjem ovog okvira, uključujući i zakonodavni, kako bi se integracija povratnika stimulirala te spriječila diskriminacija i marginalizacija određenih grupa. Jedan od preduslova da se otklone ove manjkavosti je i znatnije uključivanje **lokalne samouprave** u kreiranje i realizaciju mjera na planu integracije. Uočeno je da se lokalne razvojne strategije rijetko bave ovim problemom, što u velikoj mjeri otežava usmjeravanje lokalnih razvojnih napora ka rješavanju problema sa kojima se suočavaju povratnici. Organi koji su nadležna za pitanja migracija su na državnom nivou, ali nadležnosti za pitanja poput zdravstvene zaštite, zapošljavanja, socijalne zaštite, stambenog zbrinjavanja i obrazovanja postoje na nižim nivoima (entiteti, kantoni, općine). Koordinacija između organa različitih nivoa je nedovoljna, a neki od razloga za to su nepostojanje adekvatnih procedura, slaba informiranost, nedovoljni finansijski, ljudski i materijalno-tehnički resursi. Činjenica da su **centri za socijalni rad** prva adresa za ostvarivanje prava iz oblasti socijalne zaštite govori u prilog značaja njihove uloge u području integracije povratnika. Nažalost, veliki broj centara za socijalni rad nema dovoljno kapaciteta za znatnije uključivanje kada je u pitanju provođenje mjera integracije povratnika, pa je neophodno uložiti dodatne napore na njihovom finansijskom, kadrovskom i materijalno-tehničkom jačanju. Nedovoljna educiranost nadležnih institucija svih nivoa koje nisu dovoljno upoznate sa procesom readmisije za posljedicu ima njihovu nespремnost da se sistemski uključe u proces integracije povratnika. S druge strane, ni povratnici nisu dovoljno informirani ni o svojim pravima ni o obavezama nadležnih institucija u pogledu pružanja podrške za njihovu integraciju u mjestima povratka. Nepostojanje preciznih i sistematiziranih podataka o broju i socijalno-ekonomskom statusu povratnika sprečava da se uradi realna analiza njihovih potreba i, shodno tome, postave osnovni okviri ovog problema. Uspostava jedinstvene baze podataka o povratnicima po sporazumu o readmisiji predstavlja osnovu za planiranje i realizaciju aktivnosti usmjerenih na njihovu punu integraciju u mjestima povratka. Činjenica da readmisiju često prati kršenje ljudskih prava nameće potrebu da se, u okviru jasno definirane državne politike u oblasti integracije, uspostavi bolja saradnja sa **civilnim sektorom**. Također, fragmentiran pravni i institucionalni okvir u BiH nameće potrebu značajnije uloge nevladinog sektora kao posrednika između lokalne zajednice i viših nivoa vlasti. Nevladine organizacije (NVO) mogu, u okviru svojih aktivnosti na zaštiti prava povratnika, učestvovati u informiranju povratnika o najvažnijim segmentima integracije, kao što su zdravstvena zaštita, obrazovanje, uslovi zapošljavanja, socijalna zaštita i sl. Nadalje, NVO mogu pomoći u istraživanju razloga za odlazak iz zemlje kako bi se kroz državne institucije moglo djelovati na njihovom otklanjanju. Aktivnosti NVO na zagovaranju usvajanja ili izmjene zakona iz oblasti socijalnih prava građana mogu rezultirati donošenjem povoljnijih zakonskih rješenja za ugrožene socijalne grupe i utjecati na povećanje odgovornosti nadležnih institucija. Posebno važnu ulogu NVO mogu imati kao posrednici između lokalnih zajednica i potencijalnih donatora kroz pomoć lokalnim zajednicama u utvrđivanju i pripremi projekata integracije povratnika i pronalaženju finansijskih izvora za njihovu realizaciju.

Povratnici po sporazumu o readmisiji susreću se sa istim ili sličnim problemima kao i oni koji se vraćaju kao raseljene osobe ili izbjeglice. Međutim, na osnovu iskustava stečenih u dosadašnjem radu sa readmisiranim povratnicima utvrđene su neke oblasti unutar kojih je neophodno izvršiti određene intervencije u cilju olakšavanja integracije povratnika.

Nedostatak **ličnih dokumenata** i teškoće sa kojima se povratnici susreću prilikom njihovog dobijanja predstavljaju jedan od osnovnih uzroka problema u pristupu i ostvarivanju prava povratnika. Određeni broj povratnika nema utvrđeno prebivalište zbog nepostojanja dokumenata neophodnih za prijavu prebivališta jer nisu upisani u odgovarajuće matične knjige. Neki, i pored toga što mogu prijaviti prebivalište, to ne čine jer nisu stambeno zbrinuti i nemaju adresu stanovanja. Ovaj je problem naročito vidljiv kod dijela romske populacije koja živi u improviziranim naseljima. Državljanima BiH koji se u inostranstvu zateku bez validnih dokumenata diplomatsko-konzularno predstavništvo izdaje putni list u svrhu povratka. Putni list je često i jedini identifikacioni dokument koji povratnik posjeduje i na osnovu kojeg ostvaruje prava iz oblasti socijalne i zdravstvene zaštite dok ne pribavi lične dokumente. Povratnicima koji su smješteni u Readmisioni centar potrebna je stručna asistencija kako bi se provele procedure za pribavljanje ličnih dokumenata, prijave prebivališta, upisa u matične knjige, pribavljanje potrebnih dokumenata iz drugih mjesta ili iz inostranstva i slično. Ove procedure često traju duže od 30 dana koliko povratnici po zakonu mogu ostati u Readmisionom centru. Nadalje, pribavljanje validnih dokumenata, prijavljivanje prebivališta kao i nostrifikacija dokumenata izdatih u zemljama iz kojih se državljani BiH vraćaju zahtijeva finansijske izdatke, što je za povratnike sa velikim brojem članova porodice poseban problem. S ciljem prevazilaženja ovih problema neophodno je povratnike informirati o njihovim zakonskim obavezama i pravima odmah po povratku u zemlju. U tom smislu, aktivna uloga nadležnih institucija uz saradnju sa NVO može dati dobre rezultate. Pitanje ličnih dokumenata izuzetno je važno jer direktno utječe na pristup i ostvarivanje svih drugih prava od značaja za održivu integraciju povratnika, tj. pristup osnovnoj zdravstvenoj zaštiti, obrazovanju, socijalnoj pomoći i legalnom zaposlenju.

Zadovoljavanje **stambenih potreba** jedan je od osnovnih preduslova za održivu integraciju povratnika. Određeni broj državljana BiH koji se vraćaju po sporazumu o readmisiji nema riješeno pitanje stanovanja, što se najčešće odnosi na romsku populaciju ali i na one povratnike koji su prije odlaska iz zemlje bili podstanari, kao i na one koji su izgubili stanarska prava zbog propuštanja zakonskih rokova za povrat stambenih jedinica. Zbog činjenice da nisu imali prijavljeno prebivalište u BiH zbog dugog odsustvovanja iz zemlje, povratnici ne mogu zadovoljiti kriterije javnih poziva za stambeno zbrinjavanje koje objavljuju nadležna ministarstva. U BiH nije razvijen sistem socijalnog stanovanja kao dijela ukupne socijalne politike putem kojeg bi država preuzela obavezu stambenog zbrinjavanja osoba u stanju potrebe, uključujući i državljane BiH koji se vraćaju po osnovu sporazuma o readmisiji. Pokušaji da se ova situacija izmijeni ogledaju se kroz usvajanje Akcionog plana za stambeno zbrinjavanje Roma koji se realizira od 2009. godine, kao i donošenje zakona o neprofitnom socijalnom stanovanju u nekim kantonima Federacije BiH. Također, u BiH se već nekoliko godina provode programi neprofitnog socijalnog stanovanja kroz projekte podržane od strane nevladinih i međunarodnih organizacija i uz učešće nadležnih domaćih institucija, koji su usmjereni na stambeno zbrinjavanje socijalno ugroženih osoba. Ovakvi i slični projekti daju pozitivne rezultate, pa je potrebno u njih uključiti i povratnike po sporazumu o readmisiji kroz njihovo uključivanje u kriterije za dodjelu stambenih jedinica i planirati nove projekte socijalnog stanovanja za readmisirane povratnike. Prvi korak u ovom cilju bit će realiziran u okviru projekta „Integrirani program podrške za reintegraciju povratnika po osnovu sporazuma o readmisiji“ kojim je planirana rekonstrukcija ili sanacija te opremanje stambenih jedinica u vlasništvu lokalne samouprave, a koje su pogodne za stambeno zbrinjavanje readmisiranih povratnika po modelu socijalnog stanovanja u zaštićenim uslovima u 11 lokalnih zajednica u BiH. Realizacija ovog projekta, pored

stambenog zbrinjavanja, omogućit će pružanje odgovarajuće asistencije povratnicima u pogledu ostvarivanja drugih prava.

Socijalna i zdravstvena zaštita je u nadležnosti entiteta, a u Federaciji BiH i kantona. Pravni okvir kojim je regulirana oblast socijalne i zdravstvene zaštite je sveobuhvatan i relativno usklađen sa međunarodnim standardima, ali nedostatak sredstava i nedovoljni kapaciteti centara za socijalni rad predstavljaju problem u njegovoj realizaciji. S obzirom da se ova prava ostvaruju na osnovu prebivališta, nedostatak ličnih dokumenata i neprijavljeno prebivalište direktno utječu na nemogućnost njihovog ostvarivanja. Nažalost, entiteti i mnogi kantoni su suočeni sa budžetskim deficitom, što se negativno odražava na programe socijalne pomoći. Centri za socijalni rad, putem kojih se ostvaruju prava na socijalnu pomoć, suočeni su sa velikim brojem predmeta koji se uglavnom odnose na osobe bez dovoljno sredstava za život i bez zdravstvenog osiguranja, a problem je i nepostojanje programa za materijalno zbrinjavanje. Otežavajući faktori u pružanju adekvatne pomoći povratnicima su nepostojanje preciznih podataka o broju i socijalnom statusu readmisiranih povratnika, nepostojanje ličnih dokumenata, neinformiranost povratnika i komplicirane administrativne procedure.

Što se tiče **zapošljavanja**, pravni okvir je takođe fragmentiran i podrazumijeva nadležnosti na više nivoa vlasti. Pravni okvir kojim je regulirana oblast rada i zapošljavanja ne prepoznaje povratnike kao posebno ugroženu kategoriju i ne predviđa mjere i programe za njihovo zapošljavanje. BiH je usvojila Strategiju zapošljavanja Bosne i Hercegovine 2010–2014⁹, ali niži nivoi vlasti još uvijek nisu usvojili operativne planove za njeno provođenje, uz izuzetak Republike Srpske. Tri zavoda za zapošljavanje u BiH (RS, FBiH i BD) potpisala su Sporazum o ostvarivanju prava na novčanu naknadu nezaposlenih osoba kojim su regulirani uslovi i usklađeni postupci za ostvarenje prava na novčanu naknadu između ova tri zavoda. Međutim, službe za zapošljavanje se uglavnom bave evidentiranjem nezaposlenih, provjerom da li imaju pravo na naknade za vrijeme nezaposlenosti i zdravstveno osiguranje dok posredovanje u zapošljavanju, savjetovanje u traženju posla, provođenje programa zapošljavanja i informiranje ne obavljaju u dovoljnoj mjeri. Programi prekvalifikacije i sufinansiranja zapošljavanja koji se provode usmjereni su jednim dijelom i prema socijalno isključenim kategorijama, ali povratnici po readmisiji često ne ispunjavaju kriterije na osnovu kojih bi bili obuhvaćeni ovim programima.

Pored toga, i odsustvo koordinacije između zavoda za zapošljavanje predstavlja veliki problem. Zakon o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba¹⁰, Zakon o zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti¹¹ i Zakon o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti¹² predviđaju, između ostalog, novčane naknade za slučaj nezaposlenosti, ali su one veoma niske i više predstavljaju vrstu socijalne pomoći.

Nastavak **obrazovanja** predstavlja problem sa kojim se susreću djeca povratnika. Jedan broj njih loše ili uopće ne govori jezike u službenoj upotrebi u BiH jer su rođeni u inostranstvu, pa su im potrebni dodatni kursevi kako bi mogli da prate nastavu. Školski program u mjestima povratka je drugačiji od onog koji su pohađali u zemljama iz kojih se vraćaju, pa su prinuđeni da se upisuju u niže razrede. Dodatni problem je neprihvatanje od strane sredine u koju se vraćaju, tako da su djeca povratnika veoma često diskriminirana, što je posebno vidljivo kada

⁹ Vijeće ministara BiH, 14. juli 2010. god.

¹⁰ „Službene novine Federacije BiH“, br. 55/00, 41/01, 22/05 i 9/08

¹¹ „Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH“, br. 33/04, 19/07 i 25/08

¹² „Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 30/10 i 102/12

su u pitanju romska djeca. Nedostatak preciznih podataka o strukturi povratnika, uključujući starosnu i obrazovnu, onemogućava izradu procjene obrazovnih potreba djece, kao i odraslih kojima je potrebno dodatno obrazovanje. Slično kao i u slučaju ostvarivanja drugih prava, nedostatak ličnih dokumenata i troškovi nostrifikacije diploma stečenih u inostranstvu predstavljaju dodatni problem kada je u pitanju nastavak obrazovanja u mjestima povratka. Na državnom nivou oblast obrazovanja pripada Sektoru za obrazovanje Ministarstva civilnih poslova BiH, ali je njegova uloga svedena na nadzor nad primjenom Okvirnog zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju u BiH¹³ i Okvirnog zakona o srednjem stručnom obrazovanju i obuci¹⁴, dok je njihova primjena u nadležnosti Ustavom definiranih ministarstava i institucija.

Kada je u pitanju **informiranje institucija i povratnika**, nadležne institucije i lokalne zajednice nisu u dovoljnoj mjeri upoznate s procesom readmisije tako da nisu ni organizirane u smislu aktivnog uključivanja u proces integracije državljana BiH koji se vraćaju u zemlju. Iako po povratku u zemlju povratnici dobijaju informativne listove sa osnovnim podacima, informiranje povratnika trebalo bi početi i prije povratka u zemlju, i u tom smislu značajnu ulogu mogu odigrati diplomatsko-konzularna predstavništva koja bi informirala povratnike o njihovim pravima i obavezama. Takođe, sve one institucije i službe koje su od značaja za integraciju u mjestima povratka trebaju se detaljno informirati o procesu readmisije. S tim ciljem, neophodno je sačiniti plan informativnih kampanja, a nakon usvajanja ove strategije neophodno je nadležne institucije i službe informirati o svim mjerama i aktivnostima koje su njome predviđene i odnose se na pružanje socijalne, ekonomske, pravne, psihosocijalne i druge vidove podrške povratnicima. Uspostava efikasnog sistema koordinacije između nadležnih institucija i službi trebala bi doprinijeti boljoj informiranosti institucija i povratnika.

Psihološki tretman – Jedan od značajnih segmenata u oblasti prihvata i integracije povratnika trebao bi biti i psihološki tretman jer je većina njih u manjoj ili većoj mjeri doživjela određene psihološke traume. Ako uzmemo u obzir da je veći broj osoba koje se prihvataju po sporazumu o readmisiji napustio BiH usljed ratnih dešavanja, kao i usljed teške materijalne situacije, te činjenica da su mjesecima, pa i godinama imali poteškoće u rješavanju statusnih pitanja (stanovanje, boravak, egzistencija i sl.), jasno je sa kojim psihološkim poteškoćama su se susretali. Da bi navedene osobe u cijelosti bile prihvaćene u društvu, adekvatan psihološki tretman bio bi jedna od stepenica za njihovo što uspješnije integriranje. Psihološki tretman bi trebalo osigurati odmah po prijemu u smještaju tih osoba u Readmisioni centar.

3. PREGLED DOSADAŠNJIH REZULTATA NA PODRUČJU READMISIJE I PRIHVATA

3.1. Ustavno-pravni okvir

Općeprihvaćena pravila međunarodnog prava i potvrđeni međunarodni ugovori sastavni su dio pravnog poretka BiH. Ustav Bosne i Hercegovine, u članu 2, garantira ljudska prava i osnovne slobode, dok članom 3 regulira pitanja nadležnosti i odnosa između institucija BiH i entiteta. Član 3 stav 1. tačka f) određuje nadležnost institucija BiH za politike i reguliranje pitanja imigracije, izbjeglica i azila, dok je stavom 2. ovog člana regulirana obaveza entiteta u pružanju pomoći državnim institucijama po pitanju ispunjavanja međunarodnih obaveza BiH,

¹³ „Službeni glasnik BiH“, broj 18/03

¹⁴ „Službeni glasnik BiH“, broj 63/08

kao i obaveza zaštite građana putem svojih institucija koje trebaju funkcionirati u skladu s međunarodno priznatim standardima uz poštovanje međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda. Dok je direktna primjena Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i njenih protokola regulirana članom 2, stav 2., Aneksom I na Ustav BiH navode se i dodatni sporazumi o ljudskim pravima koji se primjenjuju u BiH. Neki od njih na kojima se zasniva ova strategija navedeni su ranije u dijelu koji tretira međunarodni pravni okvir.

Pravni okvir kojim su regulirane nadležnosti iz oblasti socijalno-ekonomskih prava od značaja za punu i održivu integraciju readmisiranih povratnika je decentraliziran, podijeljen između svih nivoa vlasti u BiH i podrazumijeva širok institucionalni okvir putem kojeg se provodi. U skladu s odredbama Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave BiH, Ministarstvo civilnih poslova BiH ima nadležnost za koordinaciju između entitetskih nivoa vlasti po pitanju provođenja međunarodnih sporazuma o socijalnoj sigurnosti koje je BiH ratificirala, dok je MLJPI nadležan za provođenje konvencija o ljudskim pravima. Saglasno općim odredbama Poglavlja IIA, člana 2 Ustava Federacije BiH¹⁵, Federacija BiH je u obavezi osigurati primjenu najvišeg nivoa međunarodno priznatih prava i sloboda utvrđenih u aktima navedenim u Aneksu Ustava. Prema članu 2 Poglavlja III Ustava, Federacija BiH i kantoni dijele nadležnosti za oblast zdravstva i socijalne politike, dok isključivu nadležnost za utvrđivanje politike obrazovanja i školovanja, stambene politike i provođenje socijalne politike imaju kantoni. Poglavlje II Ustava Republike Srpske¹⁶ garantira ljudska prava i slobode koja, između ostalog, obuhvataju i pravo na zaštitu porodice i djece, pravo na obrazovanje, zdravstvenu i socijalnu zaštitu, kao i pravo na rad. Prema odredbama Glave II člana 13 Statuta Brčko Distrikta BiH¹⁷, sve osobe na teritoriji Distrikta uživaju prava i slobode koje su im date Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, i ta prava imaju veću pravnu snagu u odnosu na svaki zakon koji je u suprotnosti s Konvencijom.

3.2. Institucionalni okvir

Ministarstvo vanjskih poslova BiH – Nadležnost ovog ministarstva koja se odnosi na readmisiju državljana BiH utvrđena je Sporazumom o readmisiji između BiH i Evropske zajednice, kao i odredbama pojedinačnih bilateralnih ugovora o readmisiji koje je BiH zaključila sa evropskim i drugim državama, što uključuje i provedbene protokole u cilju primjene tih ugovora. Ministarstvo posredstvom svojih diplomatsko-konzularnih predstavništava izdaje putni dokument potreban za povratak osoba koje trebaju biti prihvaćene. Kada ne postoje dokazi o uslovima za readmisiju, nadležna diplomatsko-konzularna predstavništva BiH, po zahtjevu, omogućavaju razgovor sa osobom koja treba biti vraćena s ciljem utvrđivanja njenog državljanstva. Također, Ministarstvo putem Sektora za međunarodnopravne i konzularne poslove djeluje i kao posrednik između institucija nadležnih za primjenu Sporazuma po pitanju dogovora oko detalja koji se odnose na datum povratka, mjesto ulaska u BiH, moguću pratnju i drugo.

Ministarstvo sigurnosti BiH je nadležno za provođenje postupka readmisije, tj. povratka državljana BiH koji ilegalno borave u zemljama EU u skladu sa Sporazumom između Bosne i Hercegovine i Evropske zajednice o readmisiji osoba koje borave bez dozvola ili koje se

¹⁵ „Službene novine Federacije BiH“, br. 1/94, 13/97, 16/02, 22/02, 52/02, 60/02, 18/03 i 63/03

¹⁶ „Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 21/92 – Prečišćeni tekst, 28/94, 8/96, 13/96, 15/96, 16/96, 21/96, 21/02, 26/02, 30/02, 31/02, 69/02, 31/03, 98/03, 115/05 i 117/05

¹⁷ „Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH“, broj 2/10

nalaze u drugim zemljama sa kojima BiH ima bilateralne sporazume o readmisiji. **Sektor za imigraciju** Ministarstva sigurnosti BiH vrši provjere državljanstva i identiteta osoba navedenih u zahtjevima za readmisiju putem ministarstava unutrašnjih poslova u BiH u skladu s odredbama Protokola o saradnji u efikasnijoj realizaciji sporazuma o readmisiji osoba koje borave bez dozvola u drugim zemljama¹⁸. Protokolom je detaljno regulirana procedura postupanja između potpisnica, a njegovom implementacijom znatno se utjecalo na poštovanje striktnih rokova predviđenih sporazumima o readmisiji. Kada ne postoji zahtjev za readmisiju nego samo najava povratka, što se odnosi na osobe koja posjeduju valjanu dokumentaciju, Ministarstvo obavještava Graničnu policiju BiH kako bi se izvršio prihvata. Ministarstvo postupa i po zahtjevima za provjere državljanstva i identiteta koje dostavlja Ministarstvo vanjskih poslova BiH u cilju izdavanja putnog lista i povratka predmetne osobe u BiH.

Granična policija BiH je upravna organizacija sa operativnom samostalnošću u sastavu Ministarstva sigurnosti BiH koja, u skladu sa Zakonom o graničnoj policiji¹⁹, Zakonom o graničnoj kontroli²⁰ i drugim zakonima po kojima je nadležna postupati vrši granične provjere svih osoba koje prelaze državnu granicu BiH radi odobravanja ulaska ili izlaska sa teritorije BiH, odnosno prelaska državne granice BiH. Po prijemu najave Ministarstva sigurnosti BiH o prihvatu državljanina BiH po osnovu sporazuma o readmisiji, Granična policija BiH obavlja graničnu provjeru osobe i u skladu sa članom 2 Protokola o saradnji u efikasnijoj realizaciji Sporazuma o readmisiji osoba koje borave bez dozvole u drugim zemljama, obavještava Ministarstvo o realiziranom prihvatu osoba. Također, Granična policija BiH daje podršku MLJPI-u na graničnom prelazu prilikom obavljanja intervjua, osigurava prostoriju za obavljanje intervjua, prisustvo službenika Granične policije BiH tokom intervjua i prihvata osoba a, po zahtjevu MLJPI-a, pruža i drugu podršku potrebnu za uspješan prihvata readmisiranih osoba u skladu s Uputstvom o načinu privremenog zbrinjavanja državljanina BiH po osnovu sporazuma o readmisiji u okviru svojih nadležnosti.

Ministarstvo civilnih poslova BiH je do stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave BiH²¹ kroz Sektor za rad, zapošljavanje, socijalnu zaštitu i penzije primalo od Ministarstva sigurnosti BiH zahtjeve za prihvata i smještaj osoba koje se vraćaju po sporazumu o readmisiji. Kada su se ti zahtjevi odnosili na maloljetnike, osobe sa psihičkim smetnjama ili osobe sa invaliditetom, Ministarstvo je vršilo koordinaciju aktivnosti na prihvatu i smještaju sa organima entiteta i Brčko Distrikta BiH nadležnim za socijalnu zaštitu i centrima za socijalni rad. Prihvata i zbrinjavanje readmisiranih povratnika stavljeno je u nadležnost MLJPI-a. Ministarstvo civilnih poslova BiH ima nadležnost u oblasti državljanstva, upisa i evidencije građana, prijavljivanja prebivališta i boravišta, ličnih i putnih isprava. Također, ovo ministarstvo je nadležno za utvrđivanje osnovnih principa koordinacije aktivnosti, usklađivanje planova entitetskih vlasti i definiranje strategija na međunarodnom planu u područjima zdravstva, socijalne zaštite, nauke, obrazovanja, kao i rada i zapošljavanja.

¹⁸ Protokol br. 01-50-90/10 od 17.05.2010. god. potpisan između Ministarstva sigurnosti BiH, Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske, Federalne uprave policije, kantonalnih ministarstava unutrašnjih poslova, Policije Brčko Distrikta BiH, Službe za poslove sa strancima i Granične policije BiH

¹⁹ „Službeni glasnik BiH“, br. 50/04, 27/07, 59/09 i 47/14

²⁰ „Službeni glasnik BiH“, br. 53/09, 54/10 i 47/14

²¹ „Službeni glasnik BiH“, broj 87/12

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH – U skladu sa članom 12 Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave BiH²², MLJPI je dobio nadležnost za prihvata i zbrinjavanje na period do 30 dana državljana BiH koji se vraćaju u BiH po osnovu sporazuma o readmisiji. Nakon uvođenja ove nadležnosti, MLJPI je nizom podzakonskih akata regulirao procedure koje su omogućile njenu punu realizaciju. Dopunjen je Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i uvedena readmisija kao poseban referat, čime je omogućena unutrašnja preraspodjela poslova i angažiranje dodatnog osoblja. MLJPI je donio Odluku o osnivanju Readmisionog centra u Mostaru²³, Pravilnik o načinu rada, funkcioniranju i kućnom redu u Readmisionom centru u Mostaru²⁴ i Uputstvo o načinu privremenog zbrinjavanja državljana Bosne i Hercegovine po osnovu sporazuma o readmisiji²⁵. Pored navedenog, MLJPI je sa Ministarstvom sigurnosti BiH potpisao Protokol o saradnji²⁶ kojim su regulirani način razmjene informacija o prihvatu i zbrinjavanju povratnika, usaglašene procedure i sigurnosni aspekti prihvata i postupanja sa povratnicima.

3.3. Postignuti rezultati na prihvatu povratnika po sporazumu o readmisiji

Izgradnjom Readmisionog centra u Mostaru stvorene su osnovne institucionalne, kadrovske, tehničke i finansijske pretpostavke za prihvata i integraciju državljana BiH koji se vraćaju po osnovu sporazuma o readmisiji. Prilikom prihvata povratnika na graničnom prelazu, nakon popunjavanja porodičnog upitnika, ukoliko povratnik zatraži asistenciju države za dalji smještaj, omogućavaju se prevoz i smještaj u Readmisioni centar. Centar ima funkciju privremenog prihvata i zbrinjavanja povratnika do 30 dana s ciljem evidentiranja, trijaže, pripreme i upućivanja povratnika, u saradnji sa entitetskim organima i organima Brčko Distrikta BiH, u posljednje mjesto prebivališta u BiH ili se povratnik opredjeljuje za novo mjesto nastanjenja. Tokom boravka u Readmisionom centru povratnicima se pružaju informacije o mogućnostima i načinima dalje integracije u lokalnu zajednicu, uručuje im se Informativni list i Informator za povratnike po osnovu sporazuma o readmisiji, kojim su obuhvaćene sve potrebne informacije i kontakti za dalje ostvarivanje prava. Prilikom prihvata povratnika, a u skladu s Pravilnikom o načinu rada, funkcioniranju i kućnom redu u Readmisionom centru, obavlja se detaljan sistematski pregled koji radi nadležna medicinska ustanova sa kojom MLJPI ima ugovor o pružanju usluga. Povratnici imaju tretman u skladu s međunarodnim standardima od strane angažiranog osoblja u Centru, kao i državnih službenika u sjedištu MLJPI-a koji su prošli specijalističke obuke vezane za provođenje procedura prihvata i osiguranja prava koja proistječu iz tog prihvata. Sa posebnom pažnjom osoblje je obučeno za postupanje u situacijama kada povratnici ispoljavaju nasilničke ambicije, psihičku neuravnoteženost ili bilo koji drugi vid društveno neprihvatljivog ponašanja.

4. OČEKIVANI REZULTATI

Polazeći od analize trenutnog stanja u oblasti readmisije i prihvata povratnika po sporazumu o readmisiji, kao i rezultata koji su na tom polju postignuti do sada, ustanovljena su strateška pitanja na koja je potrebno odgovoriti definiranjem jasnih specifičnih ciljeva čija realizacija

²² „Službeni glasnik BiH“, br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12 i 6/13

²³ „Službeni glasnik BiH“, broj 39/13

²⁴ „Službeni glasnik BiH“, broj 39/13

²⁵ „Službeni glasnik BiH“, broj 39/13

²⁶ Protokol br. 06-02-2-4124-7/13 od 30.12. 2013. god.

treba dovesti do uspostave adekvatnog pristupa procesu povratka i integracije povratnika i smanjenim brojem sekundarnih migracija. Ova strategija treba rezultirati uspostavom funkcionalnog sistema integracije povratnika po sporazumu o readmisiji kroz definiran institucionalni okvir za rješavanje problema s kojima se suočavaju povratnici, kao i uspostavom efikasnog sistema praćenja realizacije definiranih mjera i aktivnosti i njihove evaluacije.

S ciljem uspostave funkcionalnog, efikasnog i harmoniziranog sistema prihvata i integracije povratnika po sporazumu o readmisiji, nadležne entitetske institucije će jasno definirati svoju ulogu u sistemu readmisije.

Federalno ministarstvo za raseljene osobe i izbjeglice je, prema Zakonu o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave²⁷ nadležno za „pravne, stručne i druge poslove iz nadležnosti Federacije koji se odnose na prikupljanje i obradu podataka o izbjeglicama i raseljenim osobama, koordiniranje aktivnosti rekonstrukcije zajedno sa registriranjem i nadzorom NVO stvaranje uslova za povratak raseljenih osoba u njihova mjesta stanovanja, uključujući izgradnju, rekonstrukciju, sanaciju i popravku kuća i drugih stambenih objekata za potrebe smještaja izbjeglica i raseljenih osoba, održavanje regionalnih centara za pomoć u obavljanju ovih aktivnosti i druge poslove utvrđene zakonom“. Ministarstvo će, putem Vlade Federacije BiH, inicirati dopunu Zakona o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave, s ciljem uspostavljanja koordinacije sa ministarstvima nadležnim za oblasti zdravstvene zaštite, zapošljavanja i obrazovanja, koja podrazumijeva informiranje o pitanjima readmisije, povratka i pristupa pravima povratnika. Ministarstvo će sa svim nadležnim institucijama potpisati memorandum o razumijevanju i saradnji s ciljem uspostave efikasnog sistema koordinacije.

Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske je, prema Zakonu o republičkoj upravi²⁸ nadležno za upravne i druge poslove koji se, između ostalog, odnose na sistem zaštite raseljenih osoba, izbjeglica i povratnika, ostvarivanje njihovih statusnih i imovinskih prava, osiguravanje alternativnog smještaja, rekonstrukciju, izgradnju i održavanje objekata za smještaj raseljenog socijalno ugroženog stanovništva, programe resocijalizacije socijalno ugroženih kategorija raseljenih osoba i povratnika, koordinaciju rada sa MLJPI, Federalnim ministarstvom za raseljene osobe i izbjeglice i međunarodnim organizacijama koje realiziraju programe resocijalizacije izbjeglog i raseljenog stanovništva. Ministarstvo će, putem Ministarstva uprave i lokalne samouprave RS, a s ciljem proširenja nadležnosti u oblasti integracije državljana BiH koji se vraćaju po osnovu sporazuma o readmisiji, inicirati dopunu Zakona o republičkoj upravi nakon čega će izvršiti izmjenu i dopunu Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta i ove poslove dodijeliti Resoru za imovinsko-pravne poslove. Ministarstvo će u skladu sa zakonom vršiti koordinaciju sa ministarstvima nadležnim za pitanja zdravstvene zaštite, zapošljavanja i obrazovanja, koja podrazumijeva informiranje o pitanjima readmisije, povratka i pristupa pravima povratnika, dok će pitanja koordinacije sa lokalnim zajednicama uređivati u skladu sa zahtjevima pojedinih projekata koji se odnose na integraciju povratnika.

Odjeljenje za raseljena lica, izbjeglice i stambena pitanja Vlade Brčko Distrikta BiH, nakon izmjene Zakona o javnoj upravi, preuzet će nadležnost koja se odnosi na koordinaciju sa nadležnim organima BiH i nadležnim organima i institucijama Brčko Distrikta BiH po pitanju ponovnog prihvata i zbrinjavanja osoba koje borave bez dozvole u drugim državama, a koje se vraćaju u Brčko Distrikt BiH po osnovu sporazuma o readmisiji.

²⁷ „Službene novine Federacije BiH“, br. 58/02,19/03, 38/05, 2/06, 8/06, 61/06, 52/09 i 48/11

²⁸ „Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 118/08, 11/09, 74/10 i 86/10, 24/12 i 121/12

Koordinacija između uključenih institucija i organizacija će biti dominantan način saradnje i podjele odgovornosti. Ovaj oblik saradnje je prijeko potreban u uslovima ustavnih i zakonskih ograničenja, dakle kada ne postoji princip subordinacije u sistemu državne uprave, odnosno kada entitetski organi sa velikim oprezom gledaju na pitanje uspostave jednog novog i funkcionalnog sistema prihvata i integracije readmisiranih povratnika. I kako se ne bi zadiralo u izvorne nadležnosti entiteta za pitanje prava readmisiranih povratnika, princip koordinacije se uspostavlja kao izraz volje i saglasnosti svih uključenih institucija i organizacija. MLJPI je koordinirajući organ između institucija kako na horizontalnoj, tako i na vertikalnoj ravni, pri čemu se koordinacija na horizontalnoj ravni uspostavlja između uključenih institucija na državnom nivou (Ministarstvo sigurnosti BiH, Granična policija BiH, Ministarstvo vanjskih poslova BiH, Ministarstvo civilnih poslova BiH itd.), dok se koordinirajuća uloga na vertikalnoj osnovi ostvaruje sa nadležnim odjeljenjem Brčko Distrikta BiH te entitetskim ministarstvima nadležnim za pitanja izbjeglica i raseljenih osoba.

U Republici Srpskoj koordinirajući organ za prihvata i integraciju readmisiranih povratnika je Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske. Koordinacija na horizontalnoj ravni uspostavlja se između uključenih institucija na nivou RS (Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite, Ministarstvo prosvjete i kulture, Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite itd.), dok se vertikalna koordinacija, iz ugla ovog entitetskog ministarstva, ostvaruje u dva pravca. Jedan pravac se posmatra kao povratna veza sa MLJPI, dok se drugi pravac ostvaruje prema odabranim općinama u RS u kojima će se izgrađivati funkcionalan sistem prihvata i integracije readmisiranih povratnika. Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica RS će autonomno odlučiti o načinu pravnog definiranja koordinirajućih veza između uključenih institucija kako na horizontalnoj, tako i na vertikalnoj ravni.

U Federaciji Bosne i Hercegovine koordinirajuće veze između uključenih institucija nužno moraju oslikavati specifičnosti ustavnog uređenja Federacije. Koordinirajući organ za prihvata i integraciju readmisiranih povratnika na području Federacije je Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica. Kada je riječ o horizontalnoj koordinaciji, potrebno je naglasiti da će ovo ministarstvo imati dva nivoa horizontalne koordinacije. Na jednom nivou će se uspostaviti horizontalna koordinacija sa uključenim nadležnim institucijama na nivou Federacije (Federalno ministarstvo zdravlja, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke itd.), dok će drugi nivo biti između onih kantonalnih ministarstava na čijoj teritoriji se nalaze odabrane općine u kojima će se izgrađivati funkcionalan sistem prihvata i integracije readmisiranih povratnika. Vertikalna koordinacija, iz ugla ovog entitetskog ministarstva, ostvaruje se u dva pravca. Jedan pravac se odnosi na vezu sa MLJPI, dok se drugi pravac odnosi na odabrane općine u Federaciji u kojima će se izgrađivati funkcionalan sistem prihvata i integracije readmisiranih povratnika.

Brčko Distrikt BiH će ostvariti jednu vertikalnu koordinirajuću vezu sa MLJPI, te jednu horizontalnu vezu sa drugim nadležnim odjeljenjima unutar Vlade Distrikta. Bilo je ideja da se Distrikt uključi u sistem koordinacije sa entitetima, ali je preovladalo opredjeljenje Distrikta da ima direktnu koordinirajuću relaciju sa državnim ministarstvom, što je u korelaciji sa sadašnjom pozicijom Distrikta u odnosu na Vijeće ministara BiH.

Kada su u pitanju **lokalne zajednice** gdje se rješavaju problemi sa kojima se povratnici suočavaju, ova strategija treba omogućiti njihovo aktivno uključivanje u sistem prihvata i integracije. Prvi korak u tom smjeru je puna informiranost nadležnih službi na lokalnom nivou o procesu readmisije i adekvatne obuke službenika. Također, uspostaviti će se lokalni

readmisioni timovi koji će raditi na stambenom zbrinjavanju povratnika nakon što napuste Readmisioni centar i utvrđivanju njihovog socio-ekonomskog statusa kako bi se mogle planirati potrebne intervencije i osigurati pripadajuća prava. Lokalni readmisioni timovi će se osposobiti za izradu lokalnih akcionih planova iz oblasti readmisije i obučiti za kreiranje projekata iz oblasti socijalnog stanovanja i drugih oblasti značajnih za integraciju povratnika po readmisiji. MLJPI će, u saradnji s nadležnim entitetskim ministarstvima, osigurati punu podršku lokalnim zajednicama u kojima se provode programi stambenog zbrinjavanja readmisiranih povratnika. Ova podrška podrazumijeva smjernice za izradu pravnog okvira kojim će se urediti pitanja socijalnog stanovanja u zaštićenim uslovima, pomoć u izradi odluka i drugih akata kojima će se urediti pitanja dugoročne namjene stambenih jedinica, upravljanje i održavanje, kriteriji za dodjelu, način i vrijeme korištenja stambenih jedinica. Uspostavljen pravni i institucionalni okvir za stambeno zbrinjavanje readmisiranih povratnika prema principima socijalnog stanovanja osigurat će korištenje stambenih jedinica u skladu s namjenom za koju su predviđene.

U svrhu praćenja realizacije mjera i aktivnosti definiranih Strategijom, Vijeće ministara BiH treba imenovati koordinirajuće vijeće čija će struktura, sastav, nadležnosti i druga pitanja vezana za njegovo djelovanje biti utvrđeni posebnom odlukom. Kako bi se osiguralo sistematsko praćenje realizacije mjera i aktivnosti opisanih u Akcionom planu, potrebno je osmisliti i izraditi jednostavnu i provedivu metodologiju koja podrazumijeva izradu unificiranog formata izvještaja. U svrhu procjene rezultata i efekata mjera definiranih Akcionim planom, periodično će biti organizirane evaluacije provođenja, i to srednjoročna evaluacija i vanjska nezavisna evaluacija na kraju operativnog/akcionog plana. Organ odgovoran za provođenje evaluacije i nosilac aktivnosti vezanih za evaluaciju je Sektor za izbjeglice, raseljene osobe, readmisiju i stambenu politiku u okviru MLJPI-a. U slučaju da se na osnovu izvještaja utvrdi da predviđene mjere i aktivnosti ne donose rezultate ili se ne mogu realizirati, vršit će se revizija Akcionog plana kojom će se vršiti unošenje novih aktivnosti, izmjena rokova, nosilaca aktivnosti i sl. Proces revizije pokreće nadležni sektor MLJPI-a, a odobrava koordinirajuće vijeće za praćenje realizacije Strategije i Akcionog plana.

Nevladine organizacije koje su uključene u sistem koordinacije imaju svoju jasno pozicioniranu ulogu na državnom nivou, jer su ti odnosi uređeni na osnovu protokola sa MLJPI o međusobnoj saradnji na poslovima prihvata i integracije readmisiranih povratnika. Dalju izgradnju koordinirajućih odnosa treba tražiti na lokalnom nivou u smislu pune uključenosti u sistem pomoći u psihosocijalnom segmentu, te segmentu besplatne pravne pomoći i zastupanja. Iskustva civilnog sektora u radu sa povratnicima, a posebno sa ranjivim grupama, njihova mobilnost i fleksibilnost, te pravovremeno reagiranje na potrebe korisničkih grupa mogu djelovati kao produžena ruka centrima za socijalni rad, a široka lepeza usluga koje pruža civilni sektor može obogatiti i olakšati proces integracije povratnika u zajednice. S obzirom da određeni broj povratnika nema informacije o procedurama u zemljama u kojima su tražili azil, kao ni o pravima i obavezama koje ih čekaju nakon povratka u BiH, NVO mogu doprinijeti adekvatnom informiranju povratnika i na taj način smanjiti rizik od dodatne diskriminacije i kršenja ljudskih prava. Takođe, angažman NVO treba proširiti i na podizanje znanja i kapaciteta institucija i službi na lokalnom nivou, što podrazumijeva i razmjenu najboljih iskustava iz prakse gradova i jedinica lokalne samouprave koje su već osigurale neke uslove i kapacitete za integraciju povratnika.

5. STRATEŠKI I SPECIFIČNI CILJEVI

5.1. Strateški cilj

Na osnovu ranije navedene analize, a nakon konsultacija sa nadležnim institucijama svih nivoa vlasti i uzimajući u obzir činjenicu da je Strategija za prihvata i integraciju državljana BiH koji se vraćaju u BiH po osnovu sporazuma o readmisiji značajan dokument u kreiranju migracione politike BiH, definiran je strateški cilj koji podrazumijeva:

Uspostavljanje funkcionalnog, efikasnog i harmoniziranog sistema prihvata državljana BiH koji se vraćaju po sporazumu o readmisiji i osiguranje njihove društvene i ekonomske integracije u mjestima povratka.

Ovaj strateški cilj će se realizirati implementacijom specifičnih ciljeva, kako slijedi:

5.2. Specifični cilj 1

Uspostaviti sistem koordinacije između institucija s ciljem harmoniziranog pristupa u oblasti prihvata i integracije povratnika

Fragmentiran pravni i institucionalni okvir u BiH često otežava realizaciju politika, mjera i aktivnosti u svim oblastima, pa tako i u oblasti integracije povratnika po sporazumu o readmisiji. Pitanja od značaja za readmisirane povratnike u nadležnosti su različitih institucija na svim nivoima vlasti, tako da ciljeve ove strategije nije moguće realizirati bez uspostave efikasnog sistema koordinacije između nadležnih institucija i drugih ključnih aktera. Aktivnosti za realizaciju ovog cilja podrazumijevaju uspostavu koordinirajućeg vijeća za praćenje realizacije Strategije na državnom nivou, kao i koordinacionih odbora na svim nivoima vlasti. Uspostavom ovih tijela osiguralo bi se sistemsko prikupljanje relevantnih informacija, njihova razmjena između nadležnih institucija svih nivoa vlasti i adekvatna koordinacija svih aktivnosti definiranih Akcionim planom.

5.3. Specifični cilj 2

Uspostaviti i ojačati institucionalne kapacitete u BiH s ciljem pružanja adekvatne asistencije povratnicima

Integraciju povratnika po osnovu sporazuma o readmisiji nije moguće uspješno provoditi bez izgrađenih institucionalnih kapaciteta svih nivoa vlasti koji su nadležni za readmisiju i prihvata povratnika. Aktivnosti definirane u okviru ovog cilja usmjerene su na jačanje kapaciteta državnih institucija koje se prve susreću sa readmisiranim povratnicima, prije svega Sektora za izbjeglice, raseljene osobe, readmisiju i stambenu politiku u okviru MLJPI-a. Također, ovim su ciljem predviđene i aktivnosti čija bi realizacija trebala osigurati uspostavu odgovarajućeg institucionalnog okvira na entitetskom nivou i u Brčko Distriktu BiH. Podizanje kapaciteta nadležnih institucija podrazumijeva, između ostalog, dopunu postojećeg zakonodavnog okvira s ciljem osiguranja održive integracije povratnika, uspostavu odgovarajućih mehanizama za zaštitu ljudskih prava i redovnu edukaciju i informiranje zaposlenih u nadležnim institucijama.

5.4. Specifični cilj 3

Uspostaviti funkcionalan sistem integracije povratnika uz osiguranje jednakopravnog pristupa pripadajućim pravima

Nakon utvrđivanja socio-ekonomskog statusa povratnika za vrijeme boravka u Readmisionom centru, povratnici bi se upućivali u lokalne zajednice u okviru kojih se osigurava pristup pravima i zadovoljavanje osnovnih potreba. Povratnicima se treba pružiti podrška na osnovu potreba utvrđenih za vrijeme boravka u Readmisionom centru kako bi se osposobili za samostalan i ravnopravan život u svojoj zajednici. S tim ciljem, neophodno je jačanje pravnog i institucionalnog okvira kako bi se osigurao sistemski pristup procesu integracije povratnika što, prije svega, podrazumijeva pružanje podrške lokalnim zajednicama u provođenju programa integracije readmisiranih povratnika.

5.5. Specifični cilj 4

Osigurati resurse u smislu tehničke opremljenosti i stručne obučenosti zaposlenih koji su uključeni u proces prihvata i zbrinjavanja povratnika po osnovu sporazuma o readmisiji

Adekvatno informiranje, odgovarajuća materijalno-tehnička opremljenost nadležnih institucija i službi, kao i adekvatna obučenost zaposlenih koji trebaju pružiti asistenciju državljanima BiH koji se vraćaju po osnovu sporazuma o readmisiji od krucijalne su važnosti za održivu integraciju povratnika u zajednicama povratka. Nedostatak svega navedenog negativno se odražava na vrstu i kvalitet asistencije i može utjecati na donošenje odluke povratnika o ponovnom napuštanju zemlje u potrazi za boljim uslovima života. S ciljem pružanja adekvatne asistencije povratnicima i, s tim u vezi, smanjenja sekundarnih migracija, potrebno je osigurati što bolju materijalno-tehničku opremljenost nadležnih službi i organizirati redovne stručne obuke zaposlenih putem seminara, obuka i informativnih sastanaka svih aktera uključenih u proces prihvata i zbrinjavanja povratnika. Ovo se posebno odnosi na službe koje djeluju u oblastima koje su utvrđene ovom strategijom kao oblasti od posebnog značaja za održivu integraciju povratnika.

5.6. Specifični cilj 5

Osigurati efikasnu razmjenu informacija, monitoring i redovno izvještavanje

Razmjena informacija o broju državljana BiH koji se vraćaju po osnovu sporazuma o readmisiji, kao i o njihovom statusu, uslov je za pravovremeno angažiranje nadležnih službi i pružanje adekvatne asistencije povratnicima. Precizni i sistematizirani podaci o socijalno-ekonomskom statusu povratnika omogućavaju izradu analiza njihovih potreba i, shodno tome, uspostavljanje osnovnog okvira za djelovanje i rješavanje ovog problema. Uspostava jedinstvene baze podataka o povratnicima po sporazumu o readmisiji predstavlja osnovu za efikasnu razmjenu informacija između nadležnih institucija i službi, praćenje realizacije aktivnosti definiranih unutar svih specifičnih ciljeva definiranih ovom strategijom, kao i za planiranje aktivnosti na realnim osnovama u vezi s prihvatom i integracijom povratnika.

AKCIONI PLAN 2015–2018. GODINA

STRATEŠKI CILJ:

USPOSTAVLJANJE FUNKCIONALNOG, EFIKASNOG I HARMONIZIRANOG SISTEMA PRIHVATA DRŽAVLJANA BiH KOJI SE VRAĆAJU PO SPORAZUMU O READMISIJI I OSIGURANJE NJIHOVE DRUŠTVENE I EKONOMSKE INTEGRACIJE U MJESTIMA POVRATKA

SPECIFIČNI CILJ 1		Uspostaviti sistem koordinacije između institucija s ciljem harmoniziranog pristupa u oblasti prihvata i integracije povratnika																	
Br.	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Saradnja	Rok za realizaciju												Indikator	Izvor sredstava za finansiranje		
				2015			2016			2017			2018						
1.	Formirati koordinirajuće vijeće za praćenje realizacije Strategije	MLJPI; Vijeće ministara	MS; MVP; MCP; GP			x												- Donesena odluka Vijeća ministara o formiranju vijeća; - Imenovani članovi vijeća	Budžet institucija BiH
2.	Usvojiti poslovnik o radu koordinirajućeg vijeća	MLJPI; koordinirajuće vijeće	MS; MVP; MCP; GP				x											- Usvojen poslovnik o radu vijeća	Budžet institucija BiH
3.	Formirati koordinacioni odbor na nivou BiH	MLJPI	MS; MCP; GP; FMROI; MIRL RS; BD; NVO				x											- Formiran koordinacioni odbor	Budžet institucija BiH
4.	Formirati koordinacioni odbor na nivou Federacije BiH	FMROI	MRSP; MZ; MONK; nadležna kantonalna ministarstva; općine					x										- Formiran koordinacioni odbor na nivou FBiH; - Urađeni izvještaji o	Budžet institucija FBiH

																				migracionim kretanjima na području FBiH	
5.	Formirati koordinacioni odbor na nivou općina Republike Srpske	MIRL RS	MIRL RS					x												- Formiran koordinacioni odbor na nivou općina RS	Budžet institucija RS
6.	Formirati koordinacioni odbor na nivou Brčko Distrikta BiH	Odjeljenje za raseljena lica, izbjeglice i stambena pitanja BD	Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge; Odjeljenje za obrazovanje; Odjeljenje za javni registar					x												- Formiran koordinacioni odbor; - Urađeni izvještaji o migracionim kretanjima	Budžet institucija BD BiH

SPECIFIČNI CILJ 2		Uspostaviti i ojačati institucionalne kapacitete u BiH s ciljem pružanja adekvatne asistencije povratnicima																				
Br.	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Saradnja	Rok za realizaciju																Indikator	Izvor sredstava za finansiranje	
				2015				2016				2017				2018						
1.	Dopuniti Zakon o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave	FMROI	Vlada FBiH				x														- Usvojen zakon o izmjenama i dopunama Zakona o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave	Budžet institucija FBiH
2.	Potpisati protokol o saradnji u oblasti prihvata i integracije povratnika po readmisiji u Federaciji BiH	FMROI	Ministarstva rada i socijalne politike, zdravstva, obrazovanja i				x														- Potpisan protokol o saradnji u oblasti prihvata i integracije	Budžet institucija FBiH

			nauke; nadležna kantonalna ministarstva; općine																	povratnika po readmisiji u Federaciji BiH	
3.	Dopuniti Zakon o republičkoj upravi Republike Srpske	MIRL RS	Ministarstvo uprave i lokalne samouprave; Vlada RS			x														- Usvojen zakon o izmjenama i dopunama Zakona o republičkoj upravi RS	Budžet institucija RS
4.	Dopuniti Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica RS	MIRL RS	Resor za imovinsko-pravne poslove				x													- Sistematizirana radna mjesta za poslove prijehata readmisiranih povratnika	Budžet institucija RS
5.	Dopuniti Zakon o javnoj upravi Brčko Distrikta BiH	Gradonačelnik	Odjeljenje za raseljene osobe, izbjeglice i stambena pitanja	x																- Usvojen zakon o izmjenama i dopunama Zakona o javnoj upravi Brčko Distrikta BiH	Budžet institucija BD BiH
6.	Dopuniti Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Odjeljenja za raseljene osobe, izbjeglice i stambena pitanja Brčko Distrikta BiH	Odjeljenje za raseljena lica, izbjeglice i stambena pitanja BD	Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge; Odjeljenje za obrazovanje; Odjeljenje za javni registar		x															- Sistematizirana radna mjesta za poslove prijehata readmisiranih povratnika	Budžet institucija BD BiH
7.	Ojačati kapacitete Sektora za izbjeglice, raseljene osobe, readmisiju i stambenu politiku MLJPI	MLJPI	Vijeće ministara		x															- Dopunjen Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji	Budžet institucija BiH
8.	Ojačati kapacitete Sektora za imigraciju Ministarstva sigurnosti	MS	Vijeće ministara		x															- Dopunjen Pravilnik o unutrašnjoj	Budžet institucija BiH

																				organizaciji	
9.	Ojačati kapacitete Sektora za rad, zapošljavanje, socijalnu zaštitu i penzije Ministarstva civilnih poslova BiH	MCP	Vijeće ministara		x															- Dopunjen Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji	Budžet institucija BiH
10.	Osigurati sredstva za podršku programima integracije povratnika po readmisiji	MLJPI; MCP; FMROI; MIRL RS; BD	Vijeće ministara; vlade FBiH, RS i BD		x					x										- Uvedene budžetske linije za readmisiju	Budžeti svih nivoa; Donatorska sredstva

SPECIFIČNI CILJ 3		Uspostaviti funkcionalan sistem integracije povratnika uz osiguranje jednakopravnog pristupa pripadajućim pravima																					
Br.	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Saradnja	Rok za realizaciju																Indikator	Izvor sredstava za finansiranje		
				2015				2016				2017				2018							
1.	Formirati readmisionne timove za podršku integraciji readmisiranih povratnika u lokalnim zajednicama	MLJPI	Načelnici općina; NVO	x																		- Formirani readmisionni timovi u izabranim općinama; - Formiran readmisionni tim u BD BiH	Budžeti svih nivoa; donatorska sredstva
2.	Provesti programe obuka za izradu lokalnih akcionih planova (LAP)	MLJPI	Načelnici općina; NVO			x																- Organizirane radionice za izradu LAP-ova	Budžeti svih nivoa; donatorska sredstva
3.	Donijeti odluke o izradi i usvajanju LAP-ova	Načelnici općina; Odjeljenje za raseljena lica, izbjeglice i stambena pitanja BD BiH	Općinska vijeća/skupštine općina; gradonačelnik BD BiH				x															- Broj općina koje su donijele LAP-ove	Budžeti svih nivoa

4.	Provesti programe obuka za izradu projekata integracije readmisiranih povratnika	MLJPI	Načelnici općina; NVO				x																													- Organizirane edukativne radionice; - Broj učesnika obuhvaćenih obukom	Budžeti svih nivoa; donatorska sredstva	
5.	Organizirati edukacije za nadležne općinske službe u procesu readmisiije i prihvata readmisiranih povratnika	MLJPI	MS; MVP; MCP; GP; NVO				x				x																										- Održane redovne godišnje obuke i seminari	Budžeti svih nivoa; donatorska sredstva
6.	Osigurati mehanizme interventne pomoći povratnicima u lokalnoj zajednici						x				x																										- Osigurana jednokratna novčana pomoć i druge vrste pomoći	Budžeti entiteta; budžeti općina; donatorska sredstva
7.	Izvršiti rekonstrukciju 24–30 stambenih jedinica za potrebe readmisiranih povratnika	MLJPI	FMROI; MIRL RS; BD; općinska vijeća/skupštine općina; donatori				x				x																										- Rekonstruirane stambene jedinice	Budžeti svih nivoa; donatorska sredstva
8.	Jačati kapacitete lokalnih zajednica u oblastima osiguranja prava na lične dokumente, socijalnu i zdravstvenu zaštitu, obrazovanje, zapošljavanje i sl.	MLJPI; MCP	FMROI; MIRL RS; BD; općine				x				x																										- Organizirane odgovarajuće edukacije; - Broj povratnika kojima je pružena asistencija	Budžeti svih nivoa; donatorska sredstva
9.	Izraditi i usvojiti smjernice za izradu pravilnika koji definiraju dodjelu, korištenje i upravljanje stambenim jedinicama prema modelu socijalnog stanovanja u zaštićenim uslovima	MLJPI	FMROI; MIRL RS; BD																																		- Izrađene i usvojene smjernice	Budžeti svih nivoa; donatorska sredstva

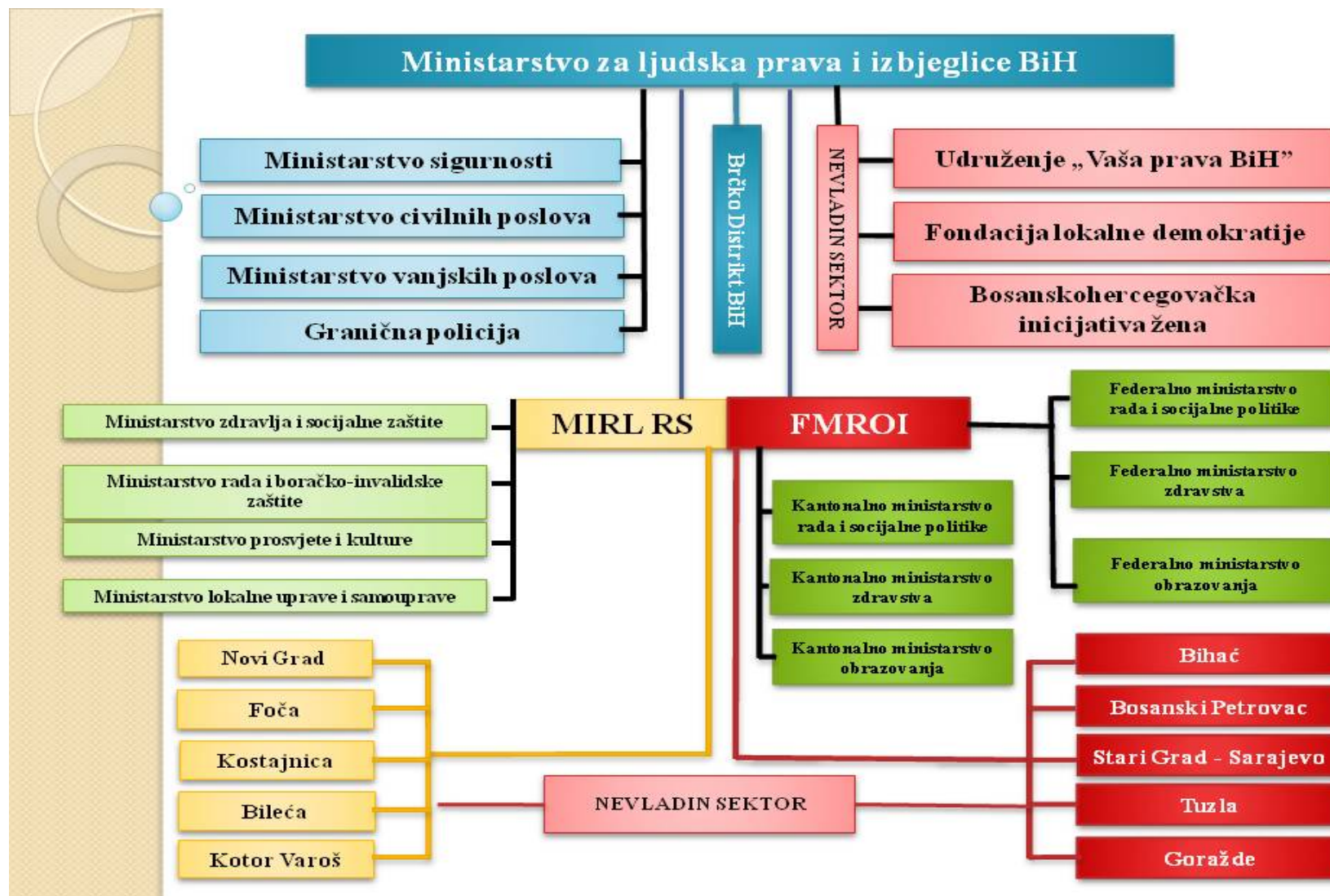
10.	Usvojiti pravilnik o načinu i postupku dodjele stambenih jedinica prema modelu socijalnog stanovanja u zaštićenim uslovima	Općinska vijeća/skupštine općina; načelnici općina	MLJPI; FMROI; MIRL RS; BD; donatori			x													- Usvojen pravilnik	Budžeti općina; donatorska sredstva
11.	Usvojiti pravilnik o načinu raspolaganja i korištenja stambenih jedinica prema modelu socijalnog stanovanja u zaštićenim uslovima	Općinska vijeća/skupštine općina; načelnici općina	MLJPI; FMROI; MIRL RS; BD; donatori			x													- Usvojen pravilnik	Budžeti općina; donatorska sredstva
12.	Usvojiti pravilnik o održavanju i upravljanju stambenim jedinicama prema modelu socijalnog stanovanja u zaštićenim uslovima	Općinska vijeća/skupštine općina; načelnici općina	MLJPI; FMROI; MIRL RS; BD; donatori			x													- Usvojen pravilnik	Budžeti općina; donatorska sredstva
13.	Zaključiti ugovore o dodjeli stambenih jedinica	Načelnici općina; korisnici stambenih jedinica	MLJPI; FMROI; MIRL RS; BD; donatori			x	x			x								x	- Zaključeni ugovori o korištenju stambenih jedinica	Budžeti općina; donatorska sredstva
14.	Izraditi detaljne procjene potreba povratnika	Centri za socijalni rad	Nadležne općinske službe			x			x				x					x	Uspostavljene evidencije sa procjenom potreba povratnika	Budžeti općina
15.	Osigurati sufinansiranje programa integracije povratnika uz učešće svih nadležnih ministarstava	Načelnici općina	FMROI; MIRL RS; BD			x			x				x					x	- Osigurana finansijska podrška	Budžeti svih nivoa; donatorska sredstva
16.	Podizati svijest o značaju održive integracije povratnika po readmisiji	MLJPI	FMROI; MIRL RS; BD; općine; NVO			x	x					x						x	- Organizirani sastanci, konferencije i savjetovanja; - Broj info	Budžeti svih nivoa; donatorska sredstva

																				donatorska sredstva	
6.	Uspostaviti centralnu bazu podataka o broju, statusu i potrebama povratnika po readmisiji	MLJPI	MS; MCP; MVP; GP				x													- Uspostavljena centralna baza podataka u okviru MLJPI-a	Budžet institucija BiH; donatorska sredstva
7.	Osigurati praćenje i realizaciju programa obuke u oblasti prihvata i zbrinjavanja povratnika	MLJPI	FMROI; MIRL RS; BD; općine				x				x									- Urađeni izvještaji o realizaciji programa obuke	Budžet institucija BiH

SPECIFIČNI CILJ 5		Osigurati efikasnu razmjenu informacija, monitoring i redovno izvještavanje																				
Br.	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Saradnja	Rok za realizaciju				Indikator	Izvor sredstava za finansiranje													
				2015	2016	2017	2018															
1.	Uspostaviti sistem elektronske razmjene podataka o povratnicima po readmisiji	MLJPI	FMROI; MIRL RS; BD	x																	- Osigurana razmjena sa nadležnim ministarstvima	Budžet institucija BiH
2.	Izraditi analize o povratnicima po readmisiji koji trebaju asistenciju u procesu prihvata i integracije	MLJPI	FMROI; MIRL RS; BD; NVO			x															- Provedena istraživanja i urađene analize	Budžet institucija BiH; donatorska sredstva
3.	Izrada izvještaja u vezi s realizacijom i praćenjem realizacije Akcionog plana	MLJPI	FMROI; MIRL RS; BD			x															- Izrađeni godišnji monitoring izvještaji	Budžet institucija BiH
4.	Izrada izvještaja u vezi s realizacijom i praćenjem Strategije	MLJPI	MS			x															- Godišnji izvještaji usvojeni od strane Vijeća	Budžet institucija BiH

																				x	ministara			
5.	Održavati redovne sastanke sa nevladinim i međunarodnim organizacijama uključenim u realizaciju aktivnosti iz AP-a	MLJPI	NVO						x												x	- Broj održanih sastanaka	Budžet institucija BiH	
6.	Unaprijediti saradnju sa nadležnim organima zemalja regije	MLJPI			x					x											x	- Obavljene studijske posjete; - Održani seminari	Budžet institucija BiH; donatorska sredstva	
7.	Unaprijediti saradnju i poboljšati razmjenu informacija sa organima zemalja iz kojih dolaze povratnici	MS	MVP; GP; MCP; MLJPI						x													x	- Izvještaji za migracioni profil BiH	Budžet institucija BiH

ANEKS 1. Tok koordinacije institucija i organizacija u sistemu prihvata i integracije readmisiranih povratnika

Finansijska podrška:

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Tehnička podrška:

